

«ГАРНА ДІВКА АНТОНІНА, ТА ЛЮЦИНА КРАЩА»

Переказ на те й переказ, що його передають із уст в уста упродовж десятиліть і століть. Щось перекручується, щось — навпаки — підсилюється достовірними подробицями.

Таку оповідь свого часу почув і я. Розповів мені її Василь Фурман, з котрим, у свою чергу, поділилась його баба Юзька (1861 - 1965). Стареньку добре пам'ятаю і я, позаяк не раз бував у цій сім'ї.

Тож слухайте. З'явившись у нашій стороні, німці і поляки почали заселяти панську землю. Перші стали мешкати навколо Садового, другі — дещо далі. Німці спершу заселили північ села, а потім — і східну частину, у напрямі Мар'янівки.

Збагнувши, що колоністи оточують Садове та лишать тільки єдиний вихід на болото Бараниця - Гук, сільська громада з'явилася перед місцевим паном та сказала, що люди згодні працювати на нього, аби лиш не заселялася вся східна частина. Зі слів довгожителя Дем'яна Басюка, батьки якого теж ходили тоді до поміщика, усі при цьому стали навколішки.

Позаяк раніше селяни не погоджувалися працювати на пана, той зрадів такому повороту і переселив німців зі сходу на захід, до Ючина, віддавши селянам землю за Люциномом, яка ще не була продана, —

урочище Підлуг. Тут тягнулись луки у поєднанні з орною землею та дві річки, що біля Жалянки сходились в одну і де нині ставок. В урочищі люди випасали корів. Робив це і я. Часом худоба забредала на німецькі посіви, що зеленіли по обидва боки. Та німці ніколи не сварили пастухів.

З однієї сторони Підлуг упирався в ліс, де росли дуби. Селяни їх дуже обєригали, навіть гілля не наважувалися зламати. Але 1950 р., з утворенням колгоспу, все посплювали.

Та повернімося назад. Коли німецькі колоністи почали зводити собі житла, селяни стали купувати землю та теж будуватися поряд з ними. Відтак з'явилися перші спільні поселення, загомоніли вечорниці.

— Куди сьогодні підемо на гулі? — радилися місцеві юнаки. — До Люцини, Антоніни чи Мар'яни?

Дівчина Люцина мешкала на заході, Антоніна — на сході, а справа від неї стояла хата Мар'яни. Та остаточно вирішував усе місцевий хлопець Михаль, без якого парубки ніколи не вирушали на вечорниці та до слів котрого завше прислухались.

На німецьких вечорницях повсякчас грала скрипка. Тож юнаки завертали до Люцини чи Антоніни.

З часом ці безіменні хутори-колонії дістали назви і трансформувались у Люцинів, Антоніїв, Мар'янівку і Михаїху. Останній дав ім'я авторитетній парубок Михаль.

Між Люциномом і Антонієвом лежав хутір Поляна. Хат там було мало, а галявина — велика.

На Полянї мешкала

сім'я Вороб'їв, на Михаїсі — Сіруків, у Люцинові — Данильці, Нагорнюки, Ткачуки, Білошуки, Тимошевські, Гурії. Люцинів належав до Садівської церковної парафії, Антоніїв — до Пустомитівської. Тож не дивно, що й наразі деякі селяни ховають покійників на цвинтарі Пустомит, де спочивають їхні предки. Це, зокрема, Макар Захарчук, Михайло Фурман, Йосип Ткачук, Павло Бондар та багато інших. Вони разом купували колись землю і мирно жили вкупі з німцями. Їхні діти ходили до школи разом з німецькими і навіть вчилися на німецькій мові.

У Люцинові тривалий час функціонував молитовний будинок місцевих євангельських християн-баптистів. Після відбуття німців на історичну батьківщину, яке припало на 1940 р., цю велику муровану споруду переобладнали на Будинок культури. Після звільнення села сюди приїхали червоноармійці з Шубківського табору та зірвали з даху цинкову бляху. Ще пізніше дім розібрали місцеві селяни.

Німецьких колоній (сіл) у нашій стороні було лиш чотири (Люцинів, Антоніїв, Мар'янівка, Омелін). Польських — значно більше. Це Леонівка, Красниця, Несподіванка, Даньчин, Оршулин (Уршулин), Петровиця, Кудрянка, Майдан, Собавка, Куте Залісся. Всі вони вже зникли з географічної карти, оскільки місцеві сіл зайняв Тучинський полігон.

В Люцинові є наразі до 8 хат. В Антоніїв свого часу переселились майже всі мешканці хуторів, оскільки там знаходились колгосп-

на контора, ферма, магазин, медпункт.

Тепер розповім дещо про бабу Юзьку — колоритну і по-своєму цікаву особу, завдяки котрій з'явилася ця оповідь. Часто я бачив стареньку біля хати, де вона гралася з дітьми. А ще — сиділа на призьбі і курила. Курити і пити горілку баба навчилася від пустомитівського пана Прушинського, у якого працювала кухаркою. Але якщо перше вона полишила за три місяці до смерті, то з алкогольом не розлучалася до останнього дня свого 104-літнього життя.

Чоловік Юзьки не повернувся з турецької війни. Тож доживала вона у свого онука Миколи, брата Василя Фурмана. Миколина дружина Анастасія розповідала, що пошила бабі одяг на смерть. Але та все розпоролла, мотивуючи свій вчинок тим, що шити треба не на машинці, а вручну, аби «на тому світі не змусили перешивати».

Часто баба Юзька просила Настю, щоб та налила їй чарочку.

— А як помру, — наголошувала, — то поклади і в домовину кручка. А як не покладеш, то повернуся за ним сама.

Що таке кручок? 125-грамова пляшечка з горілкою, яку ще називали шкаликом. Почнеш з нього пити і обов'язково сп'янієш, закрутишся.

Свого останнього вечора баба Юзька зазвичай випила, а в день, коли померла, відмовилась, попросивши Настю:

— Принеси одіж, яку я шила на смерть, запали та вклади мені до рук свічку.

— Навіщо це, бабо?

— Бо померати буду.

Як не відговорювала Настя стару, але та і слухати не хотіла. Тож зробила все, що просила.

Взявши в руки запалену свічку, баба Юзька весело посміхнулася та й віддала Богові душу на очах онукової дружини.

Яким ОРЕЛ,
краєзнавець, старожил
с. Садове.